

REMISSVAR

2025-09-11

Dnr: BO 2025-0183

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet Digital teknik på lika villkor – En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS (SOU 2025:39)

(dnr S2025/00778)

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnombudsmannen avgränsar sitt svar till övergripande synpunkter och till synpunkter på vissa förslag och bedömningar.

Övergripande synpunkter

Barnombudsmannen välkomnar att åtgärder tas som öppnar för att digital teknik ska kunna användas i insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453; SoL) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) även när dessa riktar sig till barn. Barnombudsmannen ser positivt på att barnkonventionen inklusive dess fyra grundprinciper¹ och allmänna kommentarer från FN:s kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén) har fungerat som en vägledning för utredningens arbete.

Barnombudsmannen ser särskilt positivt på att utredningen träffat barn, lyssnat in deras åsikter och beaktat deras erfarenheter. Utredningen har även inhämtat annan kunskap om barns användning av digital teknik inom ramen för sociala insatser. Utredningens kartläggning visar att barn i dagsläget har begränsad tillgång till digital teknik inom sociala insatser samtidigt som studier och dialoger med barn pekar på en stark önskan att använda mer teknik. Utredningen menar att användandet av digitala verktyg kan stärka barns självständighet och delaktighet.

8.4.3 Alla insatser bör omfattas av ett förtydligt lagstöd

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget att det ska anges i SoL och LSS att digital teknik får användas när insatser utförs enligt respektive lag. Barn har som framgått själva uttryckt en önskan att få del av digital teknik inom sociala insatser.

I en implementering av förslaget behöver det säkerställas att möjligheten att använda digital teknik vid sociala insatser till barn blir likvärdig för olika grupper av

¹ Alla barn är lika mycket värda, har samma rättigheter och ingen får diskrimineras (artikel 2); vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (artikel 3); barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6); barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet (artikel 12).

barn och över landet. Barnrättskommittén har förklarat att rätten till icke-diskriminering kräver att konventionsstaterna säkerställer att alla barn får lika och effektiv tillgång till den digitala miljön på sätt som är meningsfulla för dem.²

8.6.4 Principen om barnets bästa är styrande när insatser med digital teknik ges till barn

Barnombudsmannen delar denna bedömning.

I implementeringsarbetet bör Barnrättskommitténs vägledning om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön beaktas. Barnrättskommittén har förklarat att barnets bästa är ett dynamiskt begrepp som kräver en bedömning som lämpar sig för det specifika sammanhanget och att hänsyn till varje barns bästa prioriteras i alla åtgärder som gäller tillhandahållande, reglering, utformning, hantering och användning av den digitala miljön.³ Barnrättskommittén har också noterat att de möjligheter som den digitala miljön erbjuder spelar en allt viktigare roll i barns utveckling och kan vara avgörande för barns liv och överlevnad, speciellt i krissituationer. Samtidigt får användningen av digitala apparater inte vara skadlig eller ett utgöra ett substitut för personliga interaktioner.⁴

9.2.1 Barnets beslutskompetens ska tas tillvara genom tillämpning av befintlig reglering i SoL och LSS

Barnombudsmannen delar denna bedömning.

9.3.1 Kravet på samtycke till personuppgiftsbehandling ska omfatta barn

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget. Som utredningen skriver är barnet en rättighetsbärare med en egen rätt till självbestämmande och till integritet.

Barnrättskommitténs förklarar att om samtycke efterfrågas för att bearbeta ett barns personuppgifter bör det säkerställas att det rör sig om informerat samtycke som fritt ges av barnet eller, beroende på barnets ålder och förmåga under utveckling, av vårdnadshavare och att samtycket fås innan uppgifterna behandlas.⁵

9.3.2 Barnets beslutskompetens ska tas tillvara genom att barnets åsikt tillmäts betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad

Barnombudsmannen delar denna bedömning och vill framhålla att det är viktigt att det säkerställs att det inte i praktiken tillämpas en åldersgräns som begränsar barns rätt till delaktighet utifrån ålder och mognad.

Barnrättskommittén har förklarat att vid framtagande av bland annat lagstiftning, beslut och tjänster i relation till den digitala miljön bör konventionsstaterna göra alla barn delaktiga, lyssna på deras behov och ta vederbörlig hänsyn till deras åsikter.⁶

² FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25, p. 9.

³ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25, p. 10.

⁴ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25, p. 14–15.

⁵ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25, p. 71.

⁶ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25, p. 17.

9.3.3 Stödet för att ta tillvara barns beslutskompetens att samtycka till behandling av personuppgifter behöver kompletteras

Barnombudsmannen delar denna bedömning och vill framhålla att det är nödvändigt att barn involveras i framtagandet av stödet.

9.3.5 Om barnet har två vårdnadshavare krävs samtycke från båda

Barnombudsmannen delar inte bedömningen och anser att det finns skäl att göra undantag från huvudregeln att båda vårdnadshavare ska bestämma när det gäller kravet på samtycke enligt 9 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Barnombudsmannen noterar att det kan tänkas uppstå situationer då endast en av två vårdnadshavare samtycker till att barnets personuppgifter behandlas och att det kan innebära att barnet inte kan få en insats med hjälp av digital teknik. Det rör sig kanske, som utredningen anför, inte om många situationer eller om många barn. Samtidigt anser Barnombudsmannen att också dessa barn ska ha rätt till insatser med hjälp av digital teknik. Som tidigare framgått har barn uttryckt en stark önskan att använda mer digital teknik i sociala insatser. Den proportionalitetsbedömning som utredningen nämner borde kunna göras i ljuset av att insatsen är tätt sammankopplad med användningen av digital teknik och personuppgiftsbehandlingen.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit utredaren Shahram Mansoori. I den slutliga handläggningen av ärendet har även biträdande avdelningschefen och chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
barnombudsman